

Een vooruitziende blik

De verkiezingen liggen al een paar maanden achter ons, de kabinetsformatie is voorbij en het regeerakkoord is getekend. Nederland kan er weer vier jaar tegenaan. Maar wat is er nu precies voor het onderwijs afgesproken? Gaat er echt iets veranderen of gaan we door op de ingeslagen weg – *business as usual*?

In het coalitieakkoord tussen CDA, PvdA en ChristenUnie worden zes pijlers genoemd, de basis voor een toekomstgericht beleid om de opgaven waar Nederland voor staat succesvol tegemoet te treden. Het onderwijs is ingedeeld bij de pijler ‘Een innovatieve, concurrerende en ondernemende economie’. Men vond het onderwijs blijkbaar niet belangrijk genoeg om er apart een hoofdstuk aan te wijden. Het gevolg hiervan is dat het onderwijs op een hoop geveegd wordt met economie, ondernemerschap, regionale economische ontwikkelingen, mobiliteit en infrastructuur. Een wonderlijke combinatie.

Het regeerakkoord blijft nogal vaag over wat we de komende vier jaar van het kabinet mogen verwachten. Algemeenheden en soms wat lachwekkend aandoende clichés voeren de boventoon: ‘Goed onderwijs is in het belang van leerlingen en van de samenleving. [...] De top moet hoger, de basis breder. [...] Als de kwaliteit te kort schiet [sic] moet de minister snel en effectief kunnen ingrijpen.’

Aan goede voornemens ontbreekt het het kabinet dus niet. Het valt echter op dat er geen sprake is van een duidelijke visie op de toekomst en de problemen waar het onderwijs mee kampt. Het lerarentekort, de onderwijskwaliteit, het salaris – het kabinet is van mening dat een ‘breed samengestelde commissie’ zich hiermee moet gaan bezighouden en moet gaan adviseren om te komen tot een actieplan. Dat inmiddels al genoeg gepraat is over het onderwijs en dat het tijd voor concrete actie is, blijkt nog niet te zijn doorgedrongen tot de regering.

Opvallend is dat er één zeer concrete maatregel in de onderwijsparagraaf genoemd wordt: ‘Schoolboeken in het voortgezet onderwijs worden gratis. Financiering zal plaatsvinden via de lump-sum bekostiging [sic].’ Opvallend omdat dit natuurlijk geen onderwijskundige maatregel is, maar alleen maar gaat over lastenverlichting voor de burger. Opvallend ook omdat deze maatregel wel valt onder het budget van het ministerie van Onderwijs. Het kabinet trekt een miljard uit om de totale onderwijsbegroting aan te vullen. Dit bedrag zal er

echter pas in 2011 structureel bij komen. Het onderwijs krijgt er in 2008 250 miljoen extra bij, in 2009 wordt dat 500 miljoen en het jaar daarna 750. Het gratis verstrekken van schoolboeken zal naar schatting tussen de 250 en 350 miljoen kosten: er zal dus pas op z’n vroegst in 2009 geld vrijkomen voor de goede voornemens van het kabinet. Salarisverhoging (docenten lopen circa 15 procent achter op de salarissen in de marktsector), de onderwijskwaliteit (bijna 70 procent van de leraren ziet niets in het nieuwe leren*), een verlaging van de werkdruk en een verhoging van het aantal contacturen zullen dus nog even moeten wachten. Gratis schoolboeken hebben blijkbaar – zeker electoraal gezien – een hogere prioriteit.

Verder is het jammer dat er in het kader van de kenniseconomie geen speciale aandacht aan het vreemdetalenonderwijs is besteed. Aan de ene kant valt in het akkoord te lezen dat ‘de economie meer en meer een kenniseconomie wordt’ en dat we ‘tot de Europese top’ willen behoren, maar aan de andere kant wordt er met geen woord gerept over de randvoorwaarden hiervoor, zoals een goede beheersing van het Engels, maar zeker ook het Frans en Duits.

Dit is vreemd, omdat het steeds moeilijker valt te ontdekken dat het met de vreemdetalenkennis in Nederland niet goed gesteld is. Uit recent onderzoek van het Cito (zie pagina 5) blijkt bijvoorbeeld dat het niveau van de luistervaardigheid Frans en Duits onder leerlingen het laatste decennium flink is gedaald. De gemiddelde havoleerling presteert nog maar minimaal beter dan de gemiddelde mavoleerling tien jaar geleden. Ook de organisatie van exporterende bedrijven in Nederland, Fenedex, luidt de noodklok (zie pagina 41); Nederland laat naar schatting 7,8 miljard aan omzet per jaar liggen als er niets gedaan wordt aan de beheersing van het Duits.

Minister Plasterk en zijn twee staatssecretarissen zullen er een hele kluit aan hebben om met de beperkte middelen die ervoor zijn uitgetrokken, de problemen het hoofd te bieden. Het is echter te hopen dat hij de vooruitziende blik heeft om actie te ondernemen en niet te blijven steken in Haagse stroperigheid. ■

Johan Graus, hoofdredacteur

* Obbink, H. (12 maart 2007). Leraren zouden ‘vergaarbak’ van vmbo het liefst afschaffen. *Trouw*.